

Po ogledu filma je sledil pogovor s filmskimi ustvarjalci, ki ga je vodil dr. Naško Križnar. Foto: Miha Peče, Ljubljana, 12. 3. 2014.

Marina Cernetig je obiskovalcem predstavila projekt *Pismo iz Benečije*. Foto: Miha Peče, Ljubljana, 12. 3. 2014.

PISMA IZ BENEČIJE

Vizualna produkcija Inštituta za slovensko kulturo

V sredo, 12. marca 2014, je ob rednem programu mednarodnega festivala Dnevi etnografskega filma – DEF 2014 Slovensko etnološko društvo pripravilo etnološki večer z naslovom *Pisma iz Benečije*. Vizualna produkcija Inštituta za slovensko kulturo.¹ 43-minutni film, ki je kolaž večjega števila video prispevkov *Pismo iz Benečije*, je v domačem narečju predstavil zanimive posameznike iz zamejske Slovenije.

Po uvodni špici se je Marina Cernetig iz Inštituta za slovensko kulturo v Špetru o obuditvi stare praznične navade božične devetice pogovarjala z Gabriello Cicigoi - Pitažovo, zastopnico društva Kobilja glava. V nadaljevanju je predstavila pravljičarko Ado Tomasetig in njeno dvojezično zbirko pravljič *Škratec Duluška and druge pravce*. Moderatorica Cecilia Blazutič - Perinova je prebrala razmišljanje Tonca Lukežov'ga (Antonio Bankič) o problemih dvojezične šole v Špetru. Ob dnevu evropskih jezikov (26. september) je Cernetigova vodila pogovor s pesnicama, Andreino Trusgnach in Claudio Salamant, ki ustvarjata v slovenskem jeziku. V Reziji je obiskala tudi Silvano Paletti, ki piše v rezijanščini. Po novicah iz Nadiške in Terske doline, ki jih je prebrala moderatorica Eva Golles - Ščopova, je sledila sklepna špica oddaje. Film se je nadaljeval s pravljičico o petelinu, lisici in volku. Končal se je s pogovorom o odnosu do slovenskega jezika, ki ga je Cernetigova imela z dr. Viljemom Černom, pesnikom in političnim zastopnikom slovenske manjšine. Posamične video

prispevke so povezovali prizori iz narave, posneti v Beneški Sloveniji. Spremljala jih je sodobna glasba lokalnih glasbenikov, ki pojejo v slovenščini.

Po ogledu filma je sledila diskusija s filmskimi ustvarjalci, ki jo je vodil dr. Naško Križnar. Ozadje nastanka filma je razložila Marina Cernetig, glavna gonilna moč projekta. Inštitut za slovensko kulturo iz Špetra je na pobudo Špele Mrak, takratne urednice *Alpskega vala*, sprva začel pripravljati radijsko oddajo, ki je poslušalcem v Slovenijo prinašala novice iz zamejstva. 6. oktobra 2012 je inštitut pod naslovom *Pismo iz Benečije* začel izdelovati kratke tedenske novice v video formatu. V prvem letu so posneli trinajst video enot, leto pozneje 38 enot, letos pa so do začetka marca objavili deset oddaj. Vsaka traja od 10 do 20 minut, sestavlja pa jo več prispevkov. Običajnemu uvodu mlade moderatorke sledijo pogovori s pomembnimi osebami manjšinskega življenja od Rezije do Trsta in predstavitev novic iz Beneške Slovenije. Pri ustvarjanju oddaj Marina Cernetig sodeluje s snemalcem Giacintom Lusso,² montažerjem Davidom Klodičem, moderatorkama Cecilio Blazutič in Evo Golles, Antoniom Bankičem in Igorjem Černom. Oddajo *Pismo iz Benečije* objavljajo na spletnem video portalu YouTube, s čimer zainteresiranemu občinstvu omogočajo neomejen dostop do prispevkov.

Oddajo pripravljajo z amatersko tehnologijo. Ustvarjanje oddaje je timsko delo, pri čemer vsak ve, kaj mora prispevati. Sodelavci projekta, ki oddajo v celoti pripravljajo prostovoljno, si pomagajo in se dopolnjujejo. Ker sami določajo vsebino oddaj, poudar-

¹ Inštitut za slovensko kulturo je partner v projektu JezikLingua. Eden njegovih rezultatov, predstavljen 14. decembra 2013 v prostorih Slovenskega kulturnega doma v Špetru, je Slovensko multimedijno okno (SMO), v katerem je zbrana in na sodoben način prikazana podoba Slovencev v Benečiji, Reziji in Kanalski dolini. Več o projektu na: <http://www.jeziklingua.eu>.

² Giacinto Lussa je imel v Benečiji enega prvih fotoaparatorov in video kamero. V več desetletjih je ustvaril bogat arhiv z več kot 5000 fotografijami in s številnimi video posnetki. Z njimi ustvarjalci oddaje *Pismo iz Benečije* bogatijo svoje video izdelke.

* Tanja Kovačič, univ. dipl. etnol. in kult. antropol., absolventka doktorskega študijskega programa Humanistika in družboslovje, smer Etnologija, kulturna in socialna antropologija, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani. 5220 Tolmin, Žagarjeva 7, radjator@gmail.com.

jajo tisto, kar se jim zdi pomembno. Oddaje posvečajo pomembnejšim lokalnim dogodkom, kot so prazniki in festivali, osebam ali skupinam ljudi. Drugače gredo spomini nanje v pozabo, je menila Cernetigova. Avtorji oddaje se radi vračajo v preteklost, da ne bi pozabili svojih korenin. Z oddajo ustvarjajo most med preteklostjo in sedanjostjo. Obenem skušajo z njo med seboj povezati Slovence – tiste, ki živijo v zamejstvu, v domovini in drugod po svetu. Na koncu pogovora so avtorji filma predstavili tudi težave, s katerimi se spoprijemajo pri svojem delu. V prihodnosti si želijo, da bi pridobili primeren prostor za snemanje oddaje. K sodelovanju bi radi pritegnili več mladih sodelavcev, ki govorijo slovenski jezik, poznajo slovensko glasbo in znajo delati z sodobno tehnologijo. Radi bi ustvarili tudi več povezav s predstav-

niki slovenske skupnosti iz drugih dolin v Videmski pokrajini in iz tujine, ki bi bili pripravljeni prispevati k oddaji.

Pismo iz Benečije je multimedijško okno v beneško-slovensko stvarnost. Ker pri snemanju oddaje sodelujejo mladi, se s prispevki približujejo najmlajši generaciji zamejskih Slovencev. V prostoru, kjer je čutiti močan vpliv italijanskih medijev, *Pismo iz Benečije* prispeva k omilitvi asimilacije slovenske manjšine. Istočasno dokumentarni video prispevki delujejo kot video obzorniki iz kulturnega, družbenega in političnega življenja tamkajšnjih Slovencev. Kakor je v vabilu na etnološki večer zapisal dr. Naško Križnar, s temi oddajami nastaja dragocen video arhiv, ki omogoča preučevanje zgodovine in kulture Slovencev v Benečiji.

POGOVOR Z MURKOVIM NAGRAJENCEM DR. ZMAGOM ŠMITKOM

Slovensko etnološko društvo po podelitvi svojih stanovskih nagrad, Murkove nagrade za življenjsko delo ter Murkovih listin in priznanj z nagrajencem za življenjsko delo organizira tudi pogovor. Z letošnjim prejemnikom, zaslužnim prof. dr. Zmagom Šmitkom, je bil 28. novembra 2013 v prostorih ustanove, kjer je nagrajenec oddelal vso svojo delovno dobo, na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. To ni bilo njegovo prvo srečanje z Murkovimi nagradami, saj je leta 2005 za knjigo *Mitološko izročilo Slovencev* prejel Murkovo priznanje. Pogovor sem si prizadeval usmerjati podpisani.

Ker je bilo med poslušalci kar nekaj mlajših študentov, ki jim prof. Šmitek ni več predaval, ga je bilo treba nekoliko podrobneje predstaviti.

Po maturi na kranjski gimnaziji je leta 1973 diplomiral iz etnologije (takrat je bil študij še dvopredmeten, štiriletni A in triletni B, in drugi njegov študijski predmet je bila umetnostna zgodovina) in začel delati na fakulteti kot stažist, od leta 1974 pa kot asistent za občo in neevropsko etnologijo. Leta 1979 je magistriral, še istega leta pa se je začela njegova »indijska zgodba«, saj je bil skoraj leto dni na strokovnem izpopolnjevanju na univerzi v New Delhiju. Septembra 1983 je doktoriral z disertacijo *Obzorja Slovencev na področju neevropskih kultur* in pridobil naslov docenta za neevropsko etnologijo in etnologijo Evrope. Leta 1989 je postal izredni profesor za neevropsko etnologijo in etnologijo Evrope, leta 1995 redni profesor za neevropsko etnologijo in antropologijo religije in tako po stopničkih prišel vse do zaslužnega profesorja. Seveda pa so bila na tej poti dolgoletna predavanja študentom, mentorstva tako na dodiplomski kot podiplomski stopnji, uredniško ter znanstveno in raziskovalno delo, katerega rezultat so številne knjige: *Klic daljnih svetov. Slovenci in neevropske kulture* (1986), za katero je prejel Kajuhovo nagrado, *Poti do obzorja. Antologija slovenskega potopisa z neevropsko tematiko* (1988), *Srečevanja z drugačnostjo. Slovenska izkustva eksotike* (1995), *Mitološko izročilo Slovencev. Svetinje preteklo-*

sti (2004), uredništvo in soavtorstvo monografije o Makedoniji *Post Yugoslav Lifeworlds* (2005), ki je bila ponatisnjena tudi pri nemški založbi Müller Verlag, ter *Southern Slavs and India*, ki je izšla v Kalkuti leta 2011. In številni članki in monografije o posameznikih, ki so se ukvarjali z neevropsko kulturo, kot so Friderik Baraga, Ivan Benigar, Ferdinand Avguštin Hallerstein, Alma Karlin in mnogi drugi.

Pogovor je skušal zajeti ves njegov širok spekter delovanja, najprej pa smo iskali odgovor na vprašanje, kaj je etnologiji prineslo preimenovanje Oddelka za etnologijo v Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo. Šmitek je prepričan, da s širjenjem polja z etnologije na antropologijo slovenski etnologiji ni bila narejena škoda, saj še vedno potekajo vsakovrstne raziskave, vezane na domači teren, bodisi na preteklost ali sodobnost. Povečalo pa se je polje mišljenja, kar omogoča vpoglede v različne antropologije in uporabo različnih metod na našem terenu. Sodobni antropologi, ki so delali na različnih celinah in pri različnih kulturah, so razvili vrsto prijemov, ki jih pri nas nismo poznali. Ko sledimo razvoju metodologije in metodike v svetu, pravi, tudi ohranjamo korak z mednarodno znanostjo, lahko primerjamo, kje trenutno smo. Kot je bilo razvidno iz nadaljnega pogovora, je širitev povečala zanimanje za etnologijo, k čemur sta prispevali tudi večmedijska prepoznavnost in rastoča potreba po spoznavanju naše nacionalne identitete. Hkrati je etnologija postala aplikativna veda, ki se lahko lepo umesti v raznovrstne dejavnosti od turizma naprej. Etnološka izobrazba tako postaja vse bolj zaželeni.

V profesorsko prakso Zmaga Šmitka so sodile tudi študentske strokovne ekskurzije v Zakavkazje, Srednjo Azijo, Mongolijo, Turčijo, Maroko in še kam, in skupaj z Borutom Brumnom organizacija MESS, Mednarodnega etnološkega poletnega simpozija v Piranu. Za ekskurzije zatrdi, da so imele tako strokovni kot povezovalni namen, MESS pa je bil ob koncu osemdesetih let, ko je bilo še zelo težko navezovati stike s tujimi univerzami, izraz želje po holizmu, komparativnosti, povezovanju z znanstveniki

* Milan Vogel, univ. dipl. etnol. in prof. slov., komentator v kulturni redakciji Dela. 1000 Ljubljana, Rozmanova 7, milan.vogel@delo.si.